

A BICENTENÁRIUMI ÉV DÍSZVENDÉGEI

2002 során a Magyarországra látogató politikusok közül többen programjukba iktatták a könyvtár meglátogatását, s a könyvtörténet nemzetközi nagyságai is Budapesten találkoztak.

A japán császár látogatása könyvtárunkban

2002. július 19-én Akihito japán császár és Michiko császárné Mádl Ferenc köztársasági elnök és felesége kíséretében meglátogatták könyvtárunkat. Kíséretükben volt Japán Magyarországra akkreditált nagykövete, a nagykövetség és a Külügyminisztérium több vezető munkatársa. A vendégeket Monok István főigazgató fogadta.

A Tanácsteremben a császári és a köztársasági elnöki pár először a vendégkönyvet írta alá, majd a készített könyveket, térképet tekintette meg. A japán császár, mint köztudott, biológus, ezen belül halbiológiával, a gébek kutatásával foglalkozik. A Régi Nyomatványok Tára Conrad Gesner XVI. század végi, Zürichben megjelent, állatokkal – halakkal és kígyókkal – foglalkozó műveit mutatta be, valamint Charles de L'Escluse XVI. század végi, Antwerpenben megjelent művét, mely Ausztria és Nyugat-Magyarország ritka növényeit ábrázolja. Az illusztris vendégeknek a Térképtár Teleki Pál Japán kartográfiai történetét (1909) és Abraham Ortelius egy 1595-ben megjelent művét állította ki, amelyben az első, Európában megjelent, csak Japánt ábrázoló térkép található. Az uralkodó nagy érdeklődéssel tanulmányozta a köteteket, hallgatta a rövid ismertetéseket, és nagy derűséggel szemlélte Gesner Fischbuchjában a Salgó Ágnes által fellapozott géb-ábrázolást.

A vendégek ezután az Uralkodók és corvinák című kiállításunk Studiolo termét látogatták meg.

A rövid látogatás után köszönőlevelet kapott a könyvtár a Japán Nagykövetségtől és a Külügyminisztériumtól. A nagykövetség közvetítésével érkezett a császári udvar ajándéka, egy császári zászlóval díszített porcelán váza, ami megtekinthető a könyvtár múzeumában.

A japán kulturális és oktatási kormánysegély pályázat

A JAPÁN KORMÁNY 1989 áprilisában indította el nemzetközi támogató programját. A támogatást és tech-

nikai együttműködést kínáló kormánysegély igen széles területen kíván segítséget nyújtani a fejlődő országoknak.

Az Országos Széchényi Könyvtár a Cultural Grant Aid elnevezésű programmal kapcsolatban nyújtott be pályázatot 2002-re. A program célja a nemzetközi kulturális kapcsolatok erősítése a fejlődő országok kultúrájának és oktatásának támogatásával. A programot a japán kormány külügyminisztériuma magyarországi külképviseletei segítségével szervezi.

Pályázatunkat a Zeneműtár zenei stúdiója felszerelésének korszerűsítésére nyújtottuk be. A hazai és nemzetközi zenei dokumentumok állagának megőrzése, a kutatás és az oktatás számára nyújtandó szolgáltatások színvonalának emelése egyaránt időszerűek és fontosak a könyvtárban. Ezeknek a céloknak az indoklását, részletes ismertetését és a megvalósítás feltételeit tartalmazta az általunk benyújtott pályázat.

A pályázat benyújtását követően a japán követség közreműködésével alapos tájékozódás kezdődött. Számtalan kiegészítő információra tartottak igényt a könyvtár és a tár működésével, tevékenységével, céljaival és a stúdió működtetésével kapcsolatban. Közben két japán hangmérnök három napra „beköltözött” a Zeneműtárba, hogy a pályázatban felsorolt technikai eszközök használhatóságát, hatékonyságát, működtetésük anyagi és fizikai feltételeit megvizsgálják.

Az eredmény kedvező: a 2002. évi japán kulturális kormánysegélyt az Országos Széchényi Könyvtár Zeneműtára nyerte el. 2002 decemberében megtörtént a kormányközi megállapodás aláírása. Ennek értelmében a Zeneműtár hangstúdióját kb. 90 millió forint értékben szerelik fel a legmodernebb felvevő- és másolórendszerrel, az olvasóteremben kutatóhelyeket alakítanak ki a zenei dokumentumok meghallgatására, és az ehhez szükséges technikai feltételeket a stúdióban is biztosítják.

A berendezések remélhetően két-három hónapon belül megérkeznek, felszerelésüket japán szakem-

berek végzik majd. A könyvtár vállalta, hogy biztosítja a működés feltételeit a Zeneműtárban (többek között a hangtechnikusi állást), így elindulhat a nemzeti könyvtárhoz méltó szolgáltatás és állományvédelem a tárban is.

Az üzbég köztársasági elnök látogatása könyvtárunkban

2002. OKTÓBER 29-ÉN az üzbég köztársasági elnök és felesége látogatta meg könyvtárunkat. A tanácssteremben megtekintették a részükre kikészített kéziratokat és térképeket, köztük a TA 346 jelzetű atlaszkötet. Az atlaszkötet az alapítói gyűjtemény térképeinek egy kisebb csoportját tartalmazza, és több Üzbegisztánt és környékét ábrázoló, nagy fontosságú XVIII. századi térképet tartalmaz. A 8. számú térkép az üzbég nép lakta területeknek talán első önálló, nyomtatott térképi ábrázolása. A „Nova Maris Caspii et regionis Usbeck...” című térképet 1735-ben készítette Johann Peter van Ghelen, alapul Abraham Maas orosz szolgálatban álló holland térképkészítő korabeli kéziratot térképe szolgált. A térképen lévő latin nyelvű felirat szerint Maas kéziratot térképét egy Kínába tartó orosz követjárás során készítette. Az itt látható nyomtatott és kicsinyített változatot a kor neves német kiadója, a Homännische Erben (Homann Örökösök) tette közzé Nürnbergben 1735-ben.

A nemzeti könyvtárak létrejöttéről szóló nemzetközi konferencia

2002. NOVEMBER 22 ÉS 24 KÖZÖTT Les Bibliothèques centrales et la construction des identités collectives címmel nemzetközi konferenciának adott helyszínt a könyvtár. Az európai nemzeti könyvtárak létrejöttéről, átalakulásairól, fejlődésük közös vonásairól és egyedi jellegzetességeiről szóló ülészek ezeket a kérdéseket tágabb összefüggésekbe, a nemzeti fejlődés és önazonosság-tudat kialakulásának keretébe illesztve tárgyalta.

A budapesti konferencia egy nemzetközi kutatási program (Livre, cultures et nationalités en Europe centrale et orientale) részeként került megrendezésre. 2000-ben Prágában a Libri prohibiti, 2001-ben Lyonban az Est-Ouest: transferts et réception címet viselte a konferencia. A sorozat fő szervezője Marie-Élisabeth Ducreux és Frédéric Barbier.

A szerda este érkező vendégeknek Stanislav Pierret, a Budapesti Francia Intézet vezetője adott fogadást. Csütörtökön Koncz Erika, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának politikai államtitkára köszöntötte a konferencia előadóit. A rendezvényt Monok István, a Nemzeti Könyvtár főigazgatója nyitotta meg. Was ist eine Nationalbibliothek? cím-

mel Paul Raabe, a marbach-i Német Irodalmi Archívum volt vezetője, a wolfenbütteli Herzog August Könyvtár igazgatója az ideális nemzeti könyvtárról beszélt, és kiemelte, hogy a magyar nemzeti könyvtár hatalmas állománya és a benne folyó szakmai munka mellett impozáns elhelyezkedése és történelmi időkötet épülete miatt is Magyarország büszkeségei közé számít.

Norbert Bachleitner Hofbibliothek, Nationalbibliothek in Wien című előadásában az osztrák nemzeti könyvtár létrejöttének izgalmas történetét ecsetelte. Rámutatott, hogy a Habsburg Birodalom és Ausztria története mindig nagy hatással volt a gyűjtemény sorsára.

Agnetta Donceva a bolgár nemzeti könyvtár megalakulásáról (1878) beszélt, amelynek létrejöttéhez a törökök kiűzése és a függetlenség következtében széles kibontakozó nemzeti önazonosság-tudat adott lehetőséget.

Frédéric Barbier a nemzeti könyvtárak, illetve a nemzeti könyvtárak kulturális örökségének a XIX–XX. század fordulóján rendezett nemzetközi kiállításokon való bemutatásáról beszélt. A könyvtárak mindig az egyes országok legértékesebb kincseit állították ki. A világiállítások közönsége szemében a kulturális örökség régisége, a kiállított darabok értéke jelentős szerepet játszott az egyes országok egyéb teljesítményeinek megítélésében is.

A délutáni szekcióban először a Romániát képviselő könyvtörténész házaspár kapott először szót: Eva Márza a gyulafehérvári orthodox érsekség könyvtárára, Iacob Márza a balázsfalvi görög katolikus püspökség szemináriumának működésére hivatkozva igyekezett kimutatni az erdélyi románok kulturális identitásának és román könyvtárunknak a XVII. századtól tapasztalható meglétét.

Verók Attila a Bruckenthal-könyvtár történetét kutatva állapította meg, hogy a gyűjtemény jelentős szerepet játszott az erdélyi századok kulturális öntudatának erősödésében. Augustin Matovcik előadásában a túrócszentmártoni szlovák nemzeti könyvtár létrejöttének körülményeiről beszélt.

A négy előadást követő vita végkicsengése abban foglalható össze, hogy a Kárpát-medence könyvtörténetének kutatása során a történelmi Magyarország földrajzi egységét és történelmi egységét kell szem előtt tartani. A különböző országok kutatóinak egymás munkájára kell támaszkodniuk, és figyelembe kell venniük, hogy az újkori sok nemzetiségű Magyarország könyvtárait csak objektív történelmi módszerekkel lehet vizsgálni.

Pierre Casselle Paris: La Ville et ses bibliothèques címmel a francia főváros könyvtárának, könyvtárainak változatos történetéről beszélt. Franciaország újkori történelme számos alkalommal befolyásolta a város gyűjteményét, amely állományát több-

szőr teljesen elvesztette, elég csak egy példát említeni: a nagy francia forradalom végén Párizs városi könyvtár nélkül maradt.

Németalföld, majd Hollandia könyvtártörténetét színesítette az a tény, hogy a könyvtárak nagyon szorosan kapcsolódtak a magyar deákok és tudósok által igen szívesen látogatott németalföldi egyetemekhez (Leyden, Utrecht), tudtuk meg az előadását franciául megtartó Otto Lankhorsttól.

Culture, livre, classification: réflexion autour de trois termes címmel Henri-Jean Martin, a l'École pratique des hautes études igazgatója és a l'École National des Chartes tanára tartott filozófiai kategorizálással induló nagy ívű előadást. Ebben a társadalmi és műveltségi rétegek kultúráinak osztályozása, illetve megismerésünk és ítéletalkotásunk elemzése után a szóbeli hagyomány és az írott szöveg dichotómiájának érintésével a könyv fogalmának változásáig és a könyvtáraknak az emberi művelődésben betöltött szerepéig jutott el, felvilágosítva korunknak a könyvkultúra területén is felvetődő problémáit.

Pénteken Magyarország (L'exemple hongrois) képezte a konferencia tárgyát. Monok István főigazgató gróf Széchényi Ferenc történelmi jelentőségű álmának megvalósulásáról és nemzeti könyvtárunk történetéről szóló előadását Lipták Dorottya követte, aki a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár történetére nézve is fontos adalékokkal szolgáló előadásában a mecénások szerepét domborította ki.

Die Deutsche Bücherei Leipzig und der deutsche Multizentralismus címmel Sabine Wefers a német tartományok és Németország könyvtártörténetének egyedi esetét illusztrálta. Az ország hosszú történelmi széttagoltságából és a német könyvtárak sajátos fejlődéséből fakadó „többközpontúság” teszi érthetővé és indokolhatóvá a ma is több könyvtárban megvalósuló bibliográfiai munkát.

Marie-Élisabeth Ducreux asszony, a rendezvény társszervezője vezette a szombat délelőtti szekciót, amelynek első előadója, Vladimir Somov a szentpé-

tervári tudományos akadémiai könyvtártól az orosz birodalmi közkönyvtárig ívelő orosz gyűjtemény történetét vázolta fel. A prágai nemzeti múzeum és könyvtára XIX. századi és XX. század eleji történetéről, változásairól cseh vendégünk, Maria Ryantova beszélt. Daniel Baric a zágrábi könyvtárról szóló előadásában az akadémiai könyvtártól a nemzeti és egyetemi gyűjteményig ívelő, a történelmi eseményekhez szorosan kapcsolódó folyamatot vázolta fel, említve a könyvtárral szemben támasztott tudományos és társadalmi elvárásokat, és ezeknek a szándékoknak a gyűjtemény elnevezésében is tükröződő főbb állomásait. Thomas Serrier Poznan-Posen könyvtárának történetét ismertette. Előadásában utalt a lengyel-német együttélés zökkenőkkel tarkított, olykor tragikus momentumaira is. Színes illusztrációkkal rendkívül gazdagon kísért prezentációjában Andris Vilks a Lett Nemzeti Könyvtár történetét ismertette a kezdetektől napjainkig.

A konferencia programja a szombat délutáni Sémiotique de la bibliothèque: architecture, décoration, organisation, pratiques című szekcióval zárult, amelyen a francia bibliográfiai intézetet képviselő François Dupuigrenet Desroussilles elnökölt. Jean-Michel Léniaud diavetítéssel illusztrált előadásában a könyvtárak külső megjelenésére, épületeire, az építészet és a könyvtárak kapcsolatára fókuszált. Jean-Dominique Mellot Franciaország kötelempéldány rendszerét elemezte, és a Bibliothèque du Roi állományának 1518–1791 közötti gyarapodását vázolta fel. Bruno Blasselle a 17. századtól kísérte végig a Francia Nemzeti Könyvtár és látogatóinak kapcsolatát.

A rendezvényt a szervezést ellátó Marie-Élisabeth Ducreux és Frédéric Barbier értékelő szavai zárták. Jövőre Lipcsében találkoznak a konferencia előadói. A tervek szerint Kelet-Nyugat: a könyvkereskedelem formái, hálózata és gyakorlata címet fogja viselni az európai könyvtárak képviselőinek immár negyedik találkozója.

EKLER PÉTER
ekler@oszk.hu

Johann Ender gróf Széchenyi Ferencet ábrázoló festménye (1823)